

**Влада на Република Македонија
Агенција за остварување на
правата на заедниците**

**ПРОГРАМА ЗА РАБОТА НА АГЕНЦИЈАТА ЗА
ОСТВАРУВАЕЊЕ НА ПРАВАТА НА ЗАЕДНИЦИТЕ
ЗА 2011 ГОДИНА**

Скопје, Март 2011

Согласно со Законот за унапредување и заштита на правата на припадниците на заедниците кои се помалку од 20% од населението во Република Македонија (Службен Весник бр.92/2008 од 22. јули 2008 година) Агенцијата за остварување на правата на заедниците донесе:

ПРОГРАМА ЗА РАБОТА НА АГЕНЦИЈАТА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВАТА НА ЗАЕДНИЦИТЕ ЗА 2011ГОДИНА

Во Програмата за работа на Агенцијата за остварување на правата на заедниците се содржани основните активности кои во текот на 2011 година треба да ги изврши Агенцијата.

Воведни напомени

Со донесување на Законот за унапредување и заштита на правата на припадниците на заедниците кои се помалку од 20 % од населението во РМ и формирање на **Агенција за остварување на правата на заедниците** во Република Македонија се направи институционална рамка во која заедниците ќе можат да ги остваруваат и унапредуваат со Устав и Закон загарантираните права.

Државата треба да ја брани егзистенцијата, националниот, етничкиот, културниот, верскиот и јазичниот идентитет на заедниците на нејзината територија, и ќе ги охрабрува за унапредување на тој идентитет, затоа таа треба да ги прифати соодветните законодавни и други мерки за достигнување на тие цели.

Денеска во светот постојат 22 пати повеќе малцински групи отколку што е бројот на меѓународно признаени држави. Фактот дека сите етнички заедници не може да имаат своја држава укажува на потребата за изградба на систем на меѓународна заштита на правата на овие заедници.

Република Македонија како независна и меѓународно призната држава членка на ОН потписничка на Договорот за стабилизација и асоцијација со ЕУ, обврзана е да врз основа на уставните одредби, Рамковниот Договор и Законот за унапредување и заштита на правата на припадниците на заедниците кои се помалку од 20 % од населението во РМ, да се грижи за заштита и унапредување на правата на заедниците.

Институционална рамка на политиката на правата на заедниците во Република Македонија

1. Заштита на човековите и правата на заедниците во Уставот

Уставот на Република Македонија дава правана основа за промовирање, зајкнување и унапредување на заштитата на основните човекови права и слободи, а со тоа и правата на етничките заедници и ја потврдува обврската на РМ да ги почитува меѓународните стандарди во тој контекст. Скоро половина

членови на Уставот се однесуваат на човековите права и слободи со што нормативно е потврдено нивното значење.

Во **Преамбулата на Уставот на РМ**, во Амандман IV (Сл.Весник на РМ бр.91 од 20.11.2001 година), покрај македонскиот народ како конститутивни народи се и дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и другите народи. Преамбулата на Уставот јасно укажува на тоа дека РМ претставува мултикултурна, мултиетничка и демократска држава.

Основните одредби на Уставот содржат 2 одредби суштински за почитување на основните човекови права и слободи и заштита на правата на заедниците. Со член 7 од Уставот на РМ покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, како службен јазик, се воведува одредбата дека јазикот и писмото на припадниците на народите кои се повеќе од 20% е исто така службен јазик. Со овој член од Уставот се регулира и издавање на личните документи, комуникација со подрачните министерства и единиците на локалната самоуправа. Во единиците на локалната самоуправа за употреба на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните одлучуваат органите на локалната самоуправа.

Со член 8 од Уставот на РМ се третираат основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот како и слободно изразување на националната припадност и соодветна и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници во органите на државната власт и другите јавни институции на сите нивоа.

Вториот дел на Уставот на РМ, **Основни слободи и права на човекот и граѓанинот**, составен од 60 члена, е посветен на човековите права и слободи, граѓански и политички, економски социјални и културни права.

Со член 9 од Уставот на РМ граѓаните се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Сите граѓани се еднакви пред Уставот и законите.

Со член 19 се гарантира слободата на вероисповеста, се гарантира слободно и јавно, поединечно или во заедница со други, изразување на верата. Сите верски заедници и религиозни групи се одвоени од државата и се еднакви пред законот и се слободни во основањето на верски училишта и на социјални и добротворни установи.

Членот 48 предвидува дека припадниците на заедниците имаат право слободно да го изразуваат, негуваат и развиваат својот идентитет и особеностите на своите заедници и да ги употребуваат симболите на своите заедници.

Припадниците на заедниците имаат право да основаат културни, уметнички, образовни институции како и научни и други здруженија заради изразување, негување и развивање на својот идентитет. Припадниците на заедниците имаат право на настава на својот јазик во основното и средното образование на начин утврден со закон. Во училиштата во кои образованието се одвива на друг јазик се изучува и македонскиот јазик.

Со член 54 се предвидува дека ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Член 56 се однесува на гаранцијата на Републиката во заштитување, унапредување и збогатување на историското и уметничкото богатство на Македонија и на сите заедници во неа, како и на добрата кои го сочинуваат без оглед на нивниот правен режим.

Член 69 предвидува дека законите кои директно ги засегаат културата, употребата на јазиците, образованието, личните документи и употребата на симболи, Собранието одлучува со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во РМ.

Член 77 предвидува дека Народен Правобранител се избира со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во РМ. Народниот правобранител посветува особено внимание за заштита на начелата на недискриминација, соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во органите на државната власт, органите на единиците на локална самоуправа и во јавните установи и служби.

Член 78 предвидува формирање на Комитет за односи меѓу заедниците кој ќе разгледува прашања за односите меѓу заедниците и ќе дава мислења и предлози за нивно решавање.

2. Заштита на човековите и правата на заедниците во Законите на РМ

Во РМ постојат два (2) Закони кои директно се однесуваат на заштитата на правата на заедниците и тоа:

- **Закон за унапредување и заштита на правата на припадниците на заедниците кои се помалку од 20% од населението во РМ** (Службен весник бр.92/2008 од 22.Јули 2008 година). Со овој закон се уредува постапката за следењето, остварувањето и унапредувањето, заштита на правата на припадниците на заедниците кои се помалку од 20% од населението во РМ и надзор на спроведувањето на одредбите на законите со кои се утврдени тие права. Со член 3 согласно со овој Законот се однесува на правата во областа на вработувањето согласно со принципот на соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците, употребата на јазикот, образованието (основно, седно и високо), културата и други области во кои со закон се уредени правата на припадниците на заедниците. Припадниците на заедниците со овој закон имаат право на информирање на свој јазик преку електронските и печатените медиуми, можат да основаат здруженија на граѓани и фондации заради остварување на нивните културни, образовни, уметнички и научни цели. Припадниците на заедниците имаат право и на употреба на своите симболи во согласност со законот. Со член 2 за спроведување на овој Закон и за вршење надзор над спроведувањето на Законите со кои се уредуваат правата на припадниците на заедниците се основа Агенција за остварување на правата на заедниците.
- **Закон за употреба на јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во РМ и во единиците на локалната самоуправа** (Службен весник бр. 101/2008 од 13.08.2002 година). Во член 2 од овој Закон во органите на државната власт во РМ може да се користи и службен јазик различен од македонскиот јазик. Член 41 од Законот предвидува дека за употреба на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од

жителите на општината одлучува советот на општината. Член 48 од Законот предвидува дека припадниците на заедниците кои следат настава на јазик различен од македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, воспитно-образовната работа се изведува на јазикот и писмото на соодветната заедница на начин утврден со овој закон. Припадниците на заедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик употребуваат учебници на јазикот на соодветната заедница. За учениците, припадници на заедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик, педагошката документација се води и издава на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото на кој се изведува наставата. За припадниците на заедниците кои следат настава на јазик различен од македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, воспитно-образовната дејност во јавните средни училишта се изведува на јазикот и писмото на соодветната заедница на начин и под услови утврдени со овој закон. Наставата на државните педагошки високообразовни установи за образование на воспитувачи за предучилишно воспитание и наставници за основно образование, како и по дидактичко - методичките предмети за наставници за средно образование, може да се одвива и на јазиците на припадниците на другите заедници кои не се мнозинство во Република Македонија.

3. Надлежни институции и тела

Во Р. Македонија постојат неколку значајни институции за заштита на правата и унапредување на положбата на заедниците.

Во прв ред е **Агенција за остварување на правата на заедниците** која се грижи за:

- усогласување на работата на органите на државната управа за прашањата што се однесуваат за спроведување на Рамковниот договор, а кои се во функција за остварување на унапредувањето и заштитата на правата на припадниците на заедниците
- поддршка на Владата во реализацијата на стратешките приоритети поврзани со обврските што произлегуваат од Уставот на Република Македонија и законите, а особено за обезбедување на правичната и соодветната застапеност на граѓаните припадници на заедниците во органите на државната управа,
- подготвување на методологија за донесување на акциони планови на Владата во областа за спроведувањето на Програмата за работа на Агенцијата (во натамошниот текст: Програмата),
- изготвување на план за подготовка на програми и проекти на други субјекти и врши координација на нивното спроведување,
- координација на активностите со органите на државната управа и со донаторите,
- обезбедување на кохерентен пристап за зголемување на ефикасноста на процесот на спроведување на Програмата,
- обезбедување и реализација на финансиски средства потребни за успешно одвивање на процесот на реализација на обврските што произлегуваат од Програмата во рамките на Буџетот на Република Македонија и од донатори,
- одржување на комуникација со јавноста и другите целни групи преку медиумите и за ажурирање на веб страницата на Агенцијата,

- изготвување извештаи за информирање на Владата за нивото на спроведување на Програмата,
- потребите на Владата да подготвува стручно-аналитички материјали од своја надлежност,
- стручно мислење по материјалите кои се во функција на спроведување и унапредување на правата на припадниците на заедниците.

Покрај Агенцијата за остварување на правата на заедниците во Република Македонија постојат уште неколку институции кои се грижат за унапредување и заштита на правата на припадниците на заедниците и тоа: **Секретаријат за спроведување на охридскиот рамковен договор, Управата за афирмирање и унапредување на културата на припадниците на заедниците во Република Македонија** како орган во состав на Министерството за култура и **Управа за развој и унапредување на образованието на јазиците на припадниците на заедниците** како орган во состав на Министерството за образование и наука.

4. Реализирани активности од старна на Агенцијата за период Јануари 2010 – Мај 2011 година

▲ Проектни активности

Проект јакнење на капацитетите на Агенцијата за остварување на правата на заедниците

Агенцијата за остварување на правата на заедниците во тек на 2010 година реализира дел од проектот за јакнење на капацитетите на АОПЗ преку посета на надворешен експерт со цел да се направи проценка на капацитетите на АОПЗ и ниво на соработка со сите релевантни субјекти. ОБСЕ во Република Македонија. Во тек е втората фаза на проект чија цел е зајакнување на капацитетите на АОПЗ преку давање на обуки на вработените и граѓански организации од заедниците и реализирање на Кампања за попис на население во Република Македонија. Носители на проектот се Агенцијата и Мисијата на ОБСЕ во Република Македонија.

Проект подобрување на меѓуетничкиот дијалог и соработка

Агенција за остварување на правата на заедниците активно се вклучи во повеќегодишна програма на Обединетите Нации во партнерство со Секретаријатот за спроведување на охридскиот рамковен договор. Овој проект има за цел унапредување на мултиетничкиот дијалог и соработка.

Панел дискусија Медиуми трендови и предизвици

Во организација на Агенцијата за остварување на правата на заедниците и Информативната канцеларија на Советот на Европа во просториите на ЕУ Инфо Центарот се одржа Панел дискусија на тема „Медиумите и заедниците – Трендови и предизвици“.

Целта на панел дискусијата беше да се лоцираат проблемите од областа на информирањето на јазиците на заедниците и изнаоѓање на решенија за истите

Ден на мултиетничност

Во организација на Агенцијата за остварување на правата на заедниците, Мрежа за мултикултурно општество и Канцеларија на Советот на Европа во Македонија на 14.05.2010 година во ЕУ Инфо центарот се одржа трибина на тема Современиот мултикултурализам во Македонија.

Изработен е web site на Агенцијата за остварување на правата на заедниците

Агенцијата е целосно опремена со информатичка опрема со донација на Владата на РМ

▲ Соработка

- Претставник од Агенцијата за остварување на правата на заедниците учествуваше на консултативен состанок за изработка на Заедничка програма за правата на заедниците во Западен Балкан организиран од Европска Унија и Совет на Европа а беше одржан во Р.Црна Гора. Заедничката програма ќе ги вклучи сите корисници на ИПА фондовите: Македонија, Албанија, Србија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Хрватска и Косово.

Целта е да се утврдат потребите и прашањата за кои се пројавува загриженост кај оние органи кои се занимаваат со заштита и унпредување на човековите права, посебно на полето на правата на припадниците на заедниците и како тие би можеле да се решат со регионалниот проект.

Долгорочната цел на идниот проект е подигање на свеста за важноста на правата на заедниците, како предуслов за интеграција на регионот во ЕУ.

- Агенцијата за остварување на правата на заедниците активно учествуваше во Советодавниот Комитет за изработка на анализа за состојбите со дискриминација по основ на етничка припадност како дел од проектот на Мисијата на ОБСЕ во Македонија и МЦМС. Како резултат на оваа активност изработена е Програма за работа 2011-2013 на Националното координативно тело за недискриминација.

- Агенцијата за остварување на правата на заедниците учествуваше во работа на Меѓувладината мешовита комисија за спроведување на спогодбата за заштита на македонското малцинство во Хрватска и хрватското малцинство во Македонија.

- Агенцијата присуствуваше на Првиот состанок на Советодавен Комитет за истражување на имплементација на Охридскиот рамковен договор ,организиран од страна на Македонскиот центар за меѓународна соработка.Македонскиот центар за меѓународна соработка(МЦМС) и Асоцијацијата за демократски иницијативи (АДИ), во рамките на проектот од програмата ЕИДХР, финансиран од Европската унија ќе спроведуваат истражување на Охридскиот рамковен договор.

- Представници на Агенцијата за остварување на правата на заедниците го посетија Министерството за човекови и малцински права во Р.Србија. На состанокот се разговараше за механизмите за заштита на правата на заедниците во Република Србија и нивните искуства на тоа поле како и за можностите за идна соработка помеѓу овие институции.

- Заедничка делегација на Центарот за иселеници на Црна Гора и Заедница на Црногорците во Република Македонија ја посетија Агенцијата за остварување на правата на заедниците. Целта на овој состанок беше меѓусебно запознавање како и презентација на програмите на Центарот и Агенцијата за остварување на правата на заедниците, во делот кој се однесува на правата на црногорската заедница во Македонија.

- Реализирана е средба помеѓу претставниците на Агенцијата за остварување на правата на заедниците и делегацијата на Република Турција предводена од Гувернерот на Мезитли г-дин Камил Кицироглу . Како дел од делегацијата на средбата беа присутни и претседателот на стопанската комора на Мерсин, како и група на угледни бизнисмени. За време на посетата Делегацијата се запозна со

активностите и целите на Агенцијата, при што беа водени и разговори за повеќе проекти кои што би се реализирале во блиска иднина во соработка помеѓу Агенцијата и Мезитли Кајмакамлик.

- Агенцијата за остварување на правата на заедниците ја посети Собраниска делегација на Р.Србија. На состанокот се разговараше за положбата на српската заедница во Македонија како и за активностите на Агенцијата на полето на заштита на заедниците.

▲ Меморандуми

- Потпишан е Меморандум за соработка помеѓу Агенцијата за остварување на правата за заедниците и Мисијата на ОБСЕ во Р.Македонија. Цел на Меморандумот е Зајакнување на капацитетите на Агенцијата за остварување на правата на заедниците со поддршка на Мисијата на ОБСЕ во Р.Македонија

- Потпишан е Меморандум за разбирање помеѓу Агенцијата за остварување на правата на заедниците и Здружението на Граѓани за развој на Демократија Иницијатива за Европска Перспектива представувана од Г-дин Лазо Маџовски. Целта на Меморандумот е имплементација на Проектот „Акција на граѓанското општество за подигање на свеста и толеранцијата,, финансиран од страна на Европската Комисија.

- Потпишан е Меморандум за соработка помеѓу Агенција за остварување на правата на заедниците и Центарот за истражување и креирање на политики од Скопје за проектот „Кон целосна имплементација на Охридскиот рамковен договор: Одржување на добри меѓуетнички односи и соживот врз принципите на меѓусебна толеранција и почит и подеднакво спроведување на законот,,

▲ Јакнење на капацитетите на Агенцијата

Вработените во Агенцијата за остварување на правата на заедниците учествуваа на следниве обуки:

- Развивање на управувачките способности на раководни државни службеници
- Управување со проектен циклус
- Доследна примена на Законот за Општа управна постапка, постапувањето по претпоставките и предлозите и постапување по прописи за канцелариско работење
- Регистар на државни службеници
- Обука за Изготвување на Годишен извештај за квалитети состојба на систем на финансиски менаџмент и контрола за 2009 година
- Управување со буџет и финансии
- Антикорупциски мерки и етика во државната служба
- Постапка за селекција и вработување на државни службеници
- Медијација и решавање на спорови
- Обука за мониторинг и евалуација
- Семинар и рефлексција за раководството
- Медијација и решавање на спорите (втора фаза)
- Семинар за раководство за централната и локалната власт
- Управување со човечки ресурси
- Мобилизација на фондови
- Стартешко планирање

Податоци за положбата на заедниците во Република Македонија

1. Статистички податоци

Вкупно население на република Македонија според изјаснувањето за национална припадност по пописот од 2002 година

Popis 2002		
Etnička pripadnost	Број на људи	%
Makedonci	1.297.981	64,18
Albanci	509.083	25,17
Turci	77.959	3,85
Srbi	35.939	1,78
Vlasi	9.695	0,48
Bošwaci	17.018	0,84
Romi	53.879	2,66
Drugi	20.993	1,04
VKUPNO	2.022.547	100

Анализа на проблеми

Агенцијата за остварување на правата на заедниците согласно со своите законски надлежности, досегашното искуство, изготвените анализи и препораките од граѓански организации и надворешни експерти како основен проблем на припадниците на заедниците ја лоцира недоволна интеграција на припадниците на заедниците во сите сегменти на општествениот живот. Група на приоритетни проблеми кои ќе ги решава Агенцијата во во наредниот период се следните:

1. Образование

- ограничена можност за образование на својот мајчин јазик
- мал број на ученици кои следат настава на својот јазик
- несоодветен наставен кадар
- недоволна информираност на родителите за изучување на изборниот предмет јазик и култура на заедниците

- недоволна заинтересираност на учениците за избор на предметот јазик и култура и нивно запознавање со другите културни различности – мултикултурализам
- мал фонд на часови по истоимениот наставен предмет
- несоодветно изготвени наставни планови и програми – курикулум
- неможност за продолжување на образованието на мајчин јазик на повисоките степени на образование

2. Култура

- недоволна заштита на културното наследство на заедниците (споменици и др. културни обележја)
- мал број културни манифестации на кои се презентираат фолклорот и другите културни особености на заедниците
- опасност од изумирање на јазиците
- несоодветно и неправично застапување на културни манифестации на локално ниво (општини)

3. Информирање и медиуми

- недоволно информирање на заедниците преку електронски и печатени медиуми
- недоволен број програми на јазиците на заедниците
- мал број новинари и недоволна техничка опременост на редакциите
- несоодветни термини за програмска реализација
- кратко времетраење на ТВ и радио програмите
- недоволен број на печатени медиуми на јазиците на заедниците
- непостојење на ТВ и радио програми на другите јазици на заедниците кои во Уставот на РМ се именуваат како останати

4. Соодветна и правична застапеност

- недоволен број на вработувања на заедниците под 20% во државната и јавна администрација
- непостои званична анализа (број) на вработувања на државно и локално ниво по звања во хиерархијата на звања на државните службеници

5. Организациони проблеми на Агенцијата

- нецелосна вклученост на Агенцијата во одлучување за прашањата кои се однесуваат на припадниците на заедниците под 20%
- недоволна координација на Агенцијата со другите државни институции
- мал буџет на Агенцијата за програмски активности
- недостаток на дополнителни извори на финансирање
- недостаток на иницијативи и предлози од граѓанските организации кои се занимаваат со унапредување и заштита на правата на заедниците

Програма на Агенција за остварување на правата на заедниците во областа на унапредување и заштита на правата на заедниците кои се помалку од 20% од населението во РМ

1. Цели и задачи на Програмата

Програмата на Агенцијата согласно со Законот за унапредување и заштита на правата на припадниците на заедниците кои се помалку од 20% од населението во РМ, представува забир на конкретни мерки и активности во наредниот период во однос на вработувањето согласно со принципот на соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците, употреба на јазикот, образованието (основно средно и високо), културата, информирање на јазиците на заедниците и други области во кои со закон се уредени правата на припадниците на заедниците.

Целта на оваа програма е да овозможи унапредување и заштита на правата на заедниците како и едукација на јавноста за вредностите и значењето од почитувањето и заштитата на заедниците, меѓуетничката толеранција како и моделите на соживот во мултиетничките заедници како неопходен услов за целосна демократизација и развој на македонското општество на патот кон европската интеграција.

Програмата како збир на институционализирани, сеопфатни, систематизирани и континуирани мерки на политиката на Агенцијата во однос на припадниците на заедниците има за цел примена и остварување на сите права на припадниците на заедниците кои се предвидени со меѓународно-правни инструменти и уставно-правниот систем на РМ. Поточно мерките предвидени со програмата на Агенцијата треба да овозможат создавање на сите неопходни правни, политички, општествено-економски и културолошки претпоставки за конкретно и реално остварување на меѓународно-правни и уставно-правни стандарди со што суштински и квалитативно ќе се подобри положбата на припадниците на заедниците во РМ и нивна целосна интеграција во општеството. Во таа смисла основна цел на програмата е интеграција на сите припадници на заедниците како колективитет во општеството.

Овој концепт – е есенцијалната компонента на демократското и плуралистичко општество кое е засновано на владеење на правото и почитување на човековите права а со тоа и правата на заедниците.

Во оваа смисла задачите предвидени со оваа програма имаат за цел да обезбедат правна и фактичка забрана на било каква дискриминација и нееднаквост односно да овозможи правна и фактичка рамноправност помеѓу сите членови во општеството, посебно на припадниците на заедниците. Задачите на оваа програма имаат за цел да овозможат полна и вистинска заштита за афирмација и унапредување на јазиците, културата и идентитетот на сите припадници на заедниците кои се во согласност со стандардите за заштита на човековите и малцинските права. Во поширок општествено-културолошки контекст идентитетот и културата на заедниците се составен дел на културата и идентитетот на РМ како плуралистичко-демократска толерантна мултикултурна и мултиконфесионална држава.

Конкретни годишни планови и програми за спроведување на предложените активности ќе се изработат и усогласат заедно со ***Секретаријат за спроведување на Охридски Рамковен договор, Управата за афирмирање и унапредување на културата на припадниците на заедниците во Република Македонија*** како орган во состав на Министерството за култура, ***Управа за развој и унапредување на образованието на јазиците на припадниците на заедниците*** како орган во состав на Министерството за образование.

Горенаведените приоритети ќе се реализираат на следен начин:

- Донесување на соодветни планови од областа на унапредување и заштита на правата на заедниците

- Формирање на работни тела за реализација на плановите и програмата
- Обезбедување на средства за реализација на Програмата
- Соработка со релевантните институции при реализација на активностите предвидени во програмата.

ПОДРАЧЈА НА ДЕЈСТВУВАЊА

1. Образование (на припадниците на заедниците под 20 % на трите нивоа на образование основно, средно и високо образование)

- Усогласување на активностите на Агенцијата за остварување на правата на заедниците со У правата за развој и унапредување на образованието на на припадниците на заедниците како орган во состав на Министерството за образование и одржување средби еднаш во месецот на вработените на двете институции
- Обезбедување на средства за финансирање на проекти од областа на образованието на припадниците на заедниците под 20 %
- Мониторинг и евалуација над спроведувањето на проектите на граѓанските здруженија во областа на образование кои ги третираат припадниците на заедниците под 20 %
- Изготвување база на податоци од областа на образованието на сите заедници за вкупниот број на запишани ученици и бројот на ученици кои го завршиле образованието во сите степени на образование (основно, средно и високо) за секоја учебна година
- Зголемување на бројот на ученици во училишта каде што има можност наставата да се реализира на соодветниот јазик на заедницата
- Зголемена информираност на родителите за можноста од изучување на изборниот предмет “Јазик и култура на заедниците” од III до IX одделение со цел запознавање на учениците со културните различности на другите заедници (мултикултурализам)
- Организирање на трибини и кампања
- Обезбедување соодветен наставен кадар
- Соработка и учество на АОПЗ и Бирото за развој на образованието (МОН) во креирањето на наставните планови и програми за предметите во кои се изучуваат содржини за припадниците на сите заедници кои живеат во РМ како и за зголемување на бројот на часови на изборниот предмет Јазик и култура на заедниците од два часа неделно на три

2. Култура

- Усогласување на активностите на Агенцијата со Управата за афирмирање и унапредување на културата на припадниците на заедниците во Република Македонија како орган во состав на Министерството за култура .
- Месечни средби со представниците на Управата за афирмирање и унапредување на културата на припадниците на заедниците
- Следење на состојбите и изработка на база на податоци од областа на културата на припадниците на заедниците
- Средби на терен со Културно уметнички друштва на заедниците и посета на културни центри
- Подготовка на извештаи од областа на културата на припадниците на заедниците

- Подготовка на кампањи од областа на културата на припадниците заедниците
- Обезбедување на средства за проекти за заштита на културното наследство на заедниците (споменици и други културни обележја)
- Поддршка на културни манифестации на кои се презентираат фолклорот, обичаите, како и другите културни особености на заедниците.
- Реализирање на проект за заштита на јазиците кои се во изумирање (гагауски и меглено-романски)
- Давање препораки за употреба на јазиците на припадниците на заедниците во единиците на локална самоуправа

3. Информирање и медиуми

При реализација на подрачјето на дејствување Информирање и медиуми Агенцијата за остварвање на правата на заедниците во текот на целата 2011 година ќе ги превземе следните активности:

- Актуализирање на проблемите на заедниците во јавноста
- Кампања за пописот на население на целата територија на Република Македонија
- Обележување на Деновите на заедници преку поддршка на истите од страна на Агенцијата
- Одржување на обуки за граѓанскиот сектор во соработка на Мисијата на ОБСЕ во Македонија на следните теми: Човекови права, заштита и унапредување на малцински права, Управување со проектен циклус, Методи и инструменти за собирање на податоци, Набљудување, анализа и известување за малцински права.
- Одржување и промоција на повеќејазична веб страница, за обезбедување точни, важни и навремени информации и податоци за малцинските заедници и останатите чинители
- Давање обука и совети на малцинските заедници, за развивање релевантни проекти и поднесување барања за добивање дотации.

4. Соодветна и правична застапеност

- Следење на состојбите со соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во државните институции и јавните претпријатија со Секретаријатот за спроведување на охридскиот рамковниот договор.
- Анализа на потребите од нови вработувања на припадниците на заедниците во државните институции и јавните претпријатија
- Донесување на годишен план за соодветна и правична застапеност на заедниците во соработка со Секретаријатот за спроведување на охридскиот рамковниот договор и Министерството за информатичко општество и администрација
- Информирање на јавноста преку веб страницата на Агенцијата за состојбите со соодветната и правична застапеност на припадниците на заедниците

5. Јакнење на капацитети на Агенцијата и граѓански организации од заедниците

- Реализација на Проектот за јакнење на капацитетите на Агенцијата во соработка со Мисијата на ОБСЕ во Македонија преку обезбедување на серија обуки за вработените и граѓанските организации
- Обезбедување на пристап до фондовите на ЕУ за реализирање на програмските активности на Агенцијата

- Заедничка реализација на програми и проекти со меѓународни организации и домашни граѓански организации
- Активно лобирање кај релевантните домашни и меѓународни субјекти со цел поголема вклученост на Агенцијата во процесите на донесување одлуки
- Развој на комуникациска стратегија во текот на 2011 година
- Воспоставување систем на посебни тримесечни состаноци меѓу Министерството за образование, Министерството за култура, Министерството за труд и социјална политика и Секретаријатот за спроведување на охридскиот рамковен договор за потребите на хармонизација на активностите и за дискусија на взаемно важните прашања,

МЕТОДИ НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

1.Интердисциплинарен метод – заснован на општиот концепт на промовирање, почитување, заштита и унапредување на правата на заедниците

Малцинските права се правен, политички, социолошки, културен, демографски и секој друг феномен кој практично нема прецизна и единствена дисциплинарна рамка. Евидентно е дека имплементацијата ќе се одвива со одредена динамика со утврдување и реализација на приоритетите. Интердисциплинарната метода треба подеднакво да овозможи континуиран, повеќедимензионален пристап на програмата на подолг рок, но исто така и да даде одговори на прашањата кои и какви приоритети се потребни во смисла на нивната содржина, односно дали приоритетите како такви се испочитувани во поглед на квалитетот и планираните рокови. На тој начин ќе дојде до израз ставот на поединечни струки, односно дисциплини кога тоа се однесува на оценката на вредноста и дометот на самата програма.

Покрај евидентно објективните критериумите кои го дефинираат статусот на припадниците на заедниците, постои и цела низа на субјективни критериуми кои определуваат лицето да се изјасни за својата етничка припадност. Со оглед на тоа дека се работи за личен избор од големо значење е да се креира систем на имплементација кој ќе овозможи потполно слободно изјаснување по тоа прашање и со самото тоа се охрабри личноста слободно да ги бара своите права и бенефиции по тој основ.

Самата програма е документ кој нема сила на правна норма, па затоа се јавува потреба за многу поголема ангажираност на различни дисциплини и по прашањето на подигањето на нивото на свеста за потребата за нејзината имплементација

2.Концептуален пристап

Покрај материјаниот израз на овој документ, уставната рамка, законите и подзаконските акти, стратешките документи, статистичките податоци, резултатите на истражувањата и др, програмата подразбира и цела низа на нематеријални вредности и елементи како што се идеи, морал, предрасуди, духовни слободи итн.

Овој пристап е всушност земање во обзир на сите овие елементи односно нивно анализирање и дејствување во правец на подобрување на состојбата. Овој

пристап е збир на различни системи кои се во единствена функција на промовирање, почитување и заштита на правата на заедниците. Од друга страна, самиот факт дека прават на заедниците представуваат подгрупа на човековите права чија цел неможе да се реализира без потполното почитување на сите човекови права, оди во прилог на тезата дека инплементацијата на програмата не е можна без соодветен концепт на пошироко општествено а не само на политичко ниво.

Најголемиот квалитет на овој пристап е што тој представува неисцрпен извор на иницијативи и најширока општествена основа за дејствување.

3.Интегриран пристап

Овој пристап е карактеристичен во услови на општествена потреба за потполна координација, како во конкретен случај кога во имплементацијата на програмата се вклучени голем број на фактори почнувајќи од државните органи, преку академските институции, политичките чинители и невладиниот сектор. Целта на интегрираниот пристап е да овозможи квалитетот на различните фактори да се стави во функција на промовирање, почитување и заштита на правата на заедниците, со нивна потполна усогласеност. Програмата во таа смисла предвидува институционални решенија те оперативна структура и функционална застапеност на сите учесници на процесот на инплементација. Интегрираниот пристап подразбира пошироко учество на општеството , мнозинската популација, државни и други институции, релевантни интересни групи и поединци, особено во оние области во кои што се остваруваат приоритетните цели на Програмата.

Интегриран пристап се обезбедува во сите фази на инплементацијата со функционално поделени специфични улоги во субординација, координација, реализација, следење и оценка на проектираните или постигнатите цели на сите нивоа на власта, односно општественото ангажирање.

Програмата и нејзините компоненти мораат да бидат над сите парцијални интереси изразувајќи ја надпартиската, интересичката, интеррелигиската и мултикултуралната свест на РМ. Општата цел на програмата е да врз основ на интегрираниот пристап добие одговор на клучните прашања: што е добро, што е можно и што е потребно да се направи за да се одржи режимот на толеранција и разбирање, а што се мора да се направи за да негативното наследство од минатото, предрасудите и останатите негативни појави се неутрализираат, односно да се сведат на најниско можно ниво.

Резултат на интегрираниот пристап треба да биде пример за континуиран соживот со крајната цел остварување на доброто на секој човек (вклучувајќи ги и припадниците на заедниците) во рамките на државниот суверенитет на РМ, а на принципите на недискриминација, толеранција, меѓусебно почитување и демократаска партиципација.

Механизми на евалуација

Програмата предвидува различни механизми на евалуација кои вклучуваат известувања, статистички истражувања и евиденции, емпириски истражувања, испитување на јавното мислење, учество на стручната јавност во оценување на реализираните мерки, како и критичка анализа на нереализираните мерки од

Програмата. Евалуацијата на остварените цели на Програмата ќе се врши врз основа на следните показатели:

- Реализирани проекти од областа на употреба на јазикот и писмо на припадниците на заедниците
- Реализирани проекти од областа на образование на припадниците на заедниците на сите нивоа
- Реализирани проекти од областа на културата на припадниците на заедниците
- Реализирани проекти од областа на информирање на припадниците на заедниците
- Следење на примена на принципот на соодветна и правична застапеност при вработувањето на припадниците на заедниците во органите на државната управа и јавните установи
- Реализирани обуки на вработените од Агенцијата во врска со унапредување и заштита на правата на припадниците на заедниците
- Учество на сручната и пошироката јавност во оценка на реализираните мерки и постапки од страна на Агенцијата
- Анализа на остварената соработка со меѓународните организации и граѓански организации во РМ
- Анализа на неостварените мерки (критички пристап) од Програмата на Агенцијата

ПРИОРИТЕТНИ ЦЕЛИ НА АГЕНЦИЈАТА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВАТ НА ЗАЕДНИЦИТЕ ЗА 2010 ГОДИНА

1. Образование

- подобрена (зголемена) клима, можност за образование на својот мајчин јазик
- зголемување на бројот на ученици во училишта каде има можност наставата да се реализира на соодветниот јазик на заедницата
- соодветен наставен кадар
- подобрена информираност на родителите за изучување на изборниот предмет јазик и култура на заедниците
- зголемена мотивираност (заинтересираност) на учениците за изучување на изборниот предмет на сите заедници и нивно запознавање со културните различности –мултикултурализам

2. Култура

- заштита на културното наследство на заедниците (споменици и други културни обележја)
- повеќе културни манифестации на кои се презентира фолклорот и други културни особености на заедниците
- заштита на јазичите на кои им претстои опасност од изумирање (гагаускиот и мегленскиот)

- креирање услови за употреба на јазиците на заедниците под 20% во единиците на локална самоуправа
- соодветно и правично презентирање на културните различности на заедниците на локално ниво

3. Информирање и медиуми

- повеќе програми на јазиците на заедниците а со тоа и подобра информираност на истите преку печатените и електронски медиуми
- соодветни термини за програмска реализација и продолжување на времетраењето на програмите(ТВ и радио)
- поголем број новинари и подобра техничка опременост на редакциите
- емитување на програми на јазиците на заедниците кои во Уставот на РМ се именуваат како останати

4. Соодветна и правична застапеност

- повеќе вработувања на припадниците на заедниците под 20% во државната и јавна администрација (соодветно принципот правична и соодветна застапеност)
- изготвена анализа за вработувања на државно и локално ниво по звања во хиерархијата на звања на државните службеници

5. Јакнење на капацитети на Агенцијата и граѓански организации од заедниците

- поголема вклученост на Агенцијата во одлучувањето за прашањата кои се однесуваат на припадниците на заедниците под 20%
- поголема координација на Агенцијата со другите институции
- обезбедени дополнителни извори на финансирање

Годишната програма на АОПЗ за 2011 година ќе се реализира во рамките на утврдениот буџет на Агенцијата за истата година, со исклучок на активности кои ќе се финансираат преку донации и дополнителни средства од Буџетот на РМ

Директор

Весна Бабиќ - Петровски